

Asia: VN/13519/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaalihuoltolain ja ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan organisaatio

Lausunnonantajan organisaatio

Kunta tai kuntayhtymä

Sosiaalihuoltolaki

1. Ovatko kotiin annettavia palveluja koskevat säännökset (19 §, 19 a § ja 19 b §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Ei

2. Kotihoitoa ehdotetaan järjestettäväksi vuorokaudenajasta riippumatta (19 §:n 3 mom.). Onko tämä mielestänne kannatettava ratkaisu?

Kyllä

3. Ovatko ns. tavallista palveluasumista koskevat säännökset (21 b §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Ei [Asumisen ja palvelujen erottaminen selkeyttää kokonaisuutta. Näin palveluista saadaan paremmin muuntojoustavia asiakkaan palvelutarpeen kasvaessa. Toivottavaa on, että palvelut joustavat ja asiakkaan ei tarvitse muuttaa palvelujen perässä. Koska asuminen ja palvelut erottaan toisistaan, niin pohdittavaksi jää, tarvitaanko lainsäädännössä enää palveluasumista käsitteenä ollenkaan vai voidaanko ajatella, niin, että tuettu asuminen muuntojoustavine palveluineen korvaa sen. Toisaalta voidaan nähdä niin, että kaikki lakiesityksessä oleva asuminen on palveluasumista, mutta palvelujen määrä joustaa ja määrittelee palvelun raskauden. Omaishoidon yhdistämistä palveluasumiseen ei nähdä hyvänä, koska omaishoitolain mukaiset vapaapäivien järjestelyt voivat aiheuttaa vaikeita tilanteita. Omaishoitoperheiden asuminen ja palvelut voidaan järjestää esim. senioriasumisessa.]

4. Onko tavallista palveluasumista koskeva pykälä tarpeeksi selkeästi muotoiltu? Jos ei, miten sitä voisi muuttaa?

Ei [Asumisen kytkeminen sosiaali- ja terveydenhuollon (hyvinvointialueen) tehtäväksi jää epäselväksi, kun asumiseen on kytketty samat palvelut kuin tavalliseen vuokra-asumiseen, johon asiakas itse hakeutuu]

5. Ovatko hoiva-asumista koskevat säännökset (21 c §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Kyllä

6. Löytyisikö tehostettu palveluasuminen –termin korvaajaksi jokin parempi ehdotus kuin hoiva-asuminen? Mikä?

Hoiva-asuminen on käsitteenä haasteellinen. Tämä käsite korvaa lakiesityksessä tehostetun palveluasumisen. Hoiva-asuminen käsite ohjaa ajattelua siihen, että asiakas on palvelun, hoivan kohde, vaikka ikääntynyt henkilö tulisi nähdä elämänsä loppuun asti henkilönä, jolla on yksilölliset palvelutarpeet ja hänen toimintakykyään tulisi tukea kaikin keinoin. Korvaavaa suomenkielistä käsitettä on vaikea löytää. Toisaalta voidaan nähdä niin, että kaikki lakiesityksessä oleva asuminen on palveluasumista, mutta palvelujen määrä joustaa ja määrittelee palvelun raskauden.

7. Ovatko ehdotetun hoiva-asumispykälän palvelun saantikriteerit tarkoituksenmukaisia ja tarpeeksi selkeitä? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Ei [On tärkeä huolehtia, että asiakkaalle ei tule hoiva-asumiseen subjektiivista oikeutta. Kohta ”ei ole asiakkaan edun mukaista” voi aiheuttaa tulkintaongelmaa erityisesti siinä, kuka arvioi asiakkaan etua. Hallituksen esityksessä / perusteluissa asia on selkeästi esitetty mutta pykälässä asia on hiukan tulkinnan varainen.]

8. Ovatko turvapalvelun toteuttamista koskevat säännökset (46 a §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Kyllä

9. Pitääkö turva-auttajan olla sote-ammattihenkilö, vai riittääkö että hän on koulutuksensa ja kokemuksen perusteella sopiva, kuten lakiesityksessä ehdotetaan (46 a §)?

Ei [Riittää, kun on soveltuva tehtävään. vrt. ammattikoulutetun henkilöstön riittävyys nyt ja tulevaisuudessa]

10. Ovatko kotihoidon henkilöstön riittävyyden turvaamista koskevat säännökset (46 b § ja 49 b §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Ei [Vanhuspalvelulain §20 tiukensi entisestään mm. lääkehoidon toteuttamista. Lainsäädännöllä pyritään mahdollistamaan mm. teknologian hyödyntämistä kotihoidossa ja tuottavuuden parantamista. Toisaalta lakiesityksessä tiukennetaan mm. lääkehoidon toteuttamisessa mahdollisuuksia hyödyntää työntekijöitä siten, ettei osa työntekijöistä saa tehdä tiettyjä jokapäiväisiä kotihoidon toimia teknologiaakaan hyödyntäen (mm. lääkehoidon toteuttaminen). Tämä tulee johtamaan kotihoidon henkilöstön pirstoutumiseen ja tuottavuuden laskuun (osaoptimointi laajan optimoinnin sijaan). Yhdellä asiakkaalla saattaa käydä tämän vuoksi optimaalista tilannetta ajatellen huomattavasti enemmän henkilöstöä. Huomion arvoista on, että

sosiaalihuoltolain §46 d 1 mon 4. kohdassa edellytetään parempaa tuottavuutta = ristiriitaisuus. 49d velvoittaa ilmoittamaan työntekijöiden saantiongelmasta, mutta pelkkä ilmoittaminen ei turvaa asiakkaan hoitoa. Tällä hetkellä sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöstä on nähtävissä laajaa vajetta, joten voidaan joutua tilanteeseen, jossa lainsäädännön kiristymisen vuoksi kotihoitoa ei pystytä toteuttamaan. Keskeiseksi kysymykseksi nousee se, että saako kotihoidossa väliaikaisesti käyttää esim. hoiva-avustajia tai lyhentää käyntien pituutta. Kotihoidon henkilöstön saantiongelmat ovat jo nyt niin suuret, että tähän kohtaan kaivataan kentällä muutakin kuin ilmoittamisvelvollisuutta. Raportointivelvoite ei ratkaise henkilöstön saatavuusongelmaa.]

11. Ovatko ns. hybridiasumista koskevat säännökset (46 c §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Kyllä

Vanhuspalvelulaki

12. Onko mielestänne pitkäaikaisen laitoshoidon lakkauttaminen sosiaalihuollon yksiköissä iäkkäiden osalta onnistunut ratkaisu (14 §, 14 a §, 15 b §)?

Kyllä

13. Onko lakiehdotuksessa esitetty palvelusuunnitelman sisällön täsmentäminen tarpeellista (16 §)?

Kyllä

14. Onko lakiehdotuksessa esitetty omatyöntekijän tehtävien täsmentäminen tarpeellista (17 §)?

Kyllä

15. Onko lääkehoidon toteuttamista koskeva säännös mielestänne onnistunut (20 §:n 1 mom.)?

Ei [Teknologiset ratkaisut huomioitava tuottavuuden ja lääketurvallisuuden näkökulmasta]

16. Onko mielestänne kannatettavaa, että seurantayhteenvedot julkaistaisiin toimintayksikkökohtaisina (24 a §)?

Kyllä

Koko lakipakettia koskevat kysymykset

17. Mitä haasteita näette säännösten toimeenpanossa? Onko lakiesityksellä riskejä?

Ammattikoulutetun henkilöstön saatavuus on erittäin haasteellista. Näin ollen lakeja säädettäessä olisi hyvä pitäytyä liian tiukoista velvoitteista mm. henkilöstön osalta. Tehostetun asumispalvelun (hoiva-asuminen) mitoituksen kasvu tulee johtamaan kotihoidon henkilöstön siirtymiseen asumispalveluihin (muutos jo nähtävissä). Hoiva-asumisessa tulisi hyväksyä lisäresurssien vähäisempi koulutustaso, esim. hoiva-avustajien laajempi käyttö.

Uutena veloitteena on, että kotihoitoa järjestetään henkilön tarpeen mukaan ympärivuorokauden ajasta riippumatta. Tämä lisää kustannuksia niissä kunnissa, missä koihoitoa ei ole vielä järjestetty 24/7 palveluna. Palvelurakennemuutoksen näkökulmasta esitys on kannatettava. Tällä uudistuksella tuetaan kotona asumista mahdollisimman pitkään.

18. Millaista tukea toivotte toimeenpanoon?

Selkeät työkalut mm. henkilöstömäärien seurantaan tilanteisiin, joissa asukasmäärä ja hoitoisuus vaihtelevat

19. Mitä muuta haluaisitte lausua esityksestä?

Hybridimallien hyväksyminen asumispalveluiden järjestämisessä on todella toivottu ratkaisu. Oma-valvontaa tarkenavat kohdat julkisuutta edistävien kohtien osalta nähdään hyvinä. Sosiaalihuoltolain § 42 kuvattu omatyöntekijä kohta nähdään käytännön toteutuksen kannalta edelleen epäselvänä, eikä tehtävien tarkennus Vanhuspalvelulain uuteen § 17:ään tuo asiaan selkeytystä.

Kotihoito on lakiesityksessä nyt selkeänä kokonaisuutena. On hyvä, että tukipalvelut on erotettu kotihoidosta ja ovat omana selkeänä kokonaisuutenaan. Näin ollen lakiehdotus on yhtenevä 1.7.2021 voimaan tulleen asiakasmaksulain kanssa.

Lapsiperheiden oikeus kotipalveluun ja tukipalveluihin on omana uutena pykälänään. On hyvä, että ikääntyneiden kotihoito ja lapsiperheiden kotipalvelu ovat erotettu omiksi kokonaisuuksiksi.

Olkkonen-Nikula Anu
Päijät-Hämeen Hyvinvointikuntayhtymä